

Grønne menigheter, etisk handel og miljø

Forslag til videre oppfølging av etikk,
etisk handel og miljø

Norges Kristne Råd
KIRKENE SAMMEN

Bakgrunn

Norges Kristne Råd sto i perioden 2008 - 2016, sammen med Kirkens Nødhjelp og Den norske kirke, bak samarbeidsprosjektet «Skaperverk og bærekraft - et kirkelig tiår for endring i kirke og samfunn».

Som en oppfølging av dette, sier NKRs handlingsplan 2017-19 bl.a. at man skal «arbeide for flere grønne menigheter og menigheter som har retningslinjer for etisk handel.»

På bakgrunn av dette ba styret i styremøte februar 2018 (sak 22/18) staben om å invitere medlemskirkene til en arbeidsgruppe som, sammen med KNIF, skulle utarbeide et forslag til hvordan dette kan følges opp av både kirkesamfunn og menigheter i praksis.

Oppfordring til handling

Som kristne er vi kalt til å være gode forvaltere og etterfølgere av Jesus Kristus. Dette gjelder oss som enkeltmennesker og som kirkesamfunn. Vårt diakonale oppdrag i verden gjelder omsorg for enkeltmennesker, bygging av inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Både skaperverket og menneskeverdet er truet gjennom våre handlinger, vår grådighet og vår egoisme. Ansvarlig forvaltning av betrodde ressurser krever derfor ikke bare høy økonomisk kunnskap og bevissthet, men også kunnskap og bevissthet på økologiske sammenhenger og sosial rettferdighet. Ikke minst gjelder dette vårt forbruk og våre innkjøp. For mange gjelder det også en ansvarlig kapitalforvaltning der man løpende vurderer hvilke selskaper man vil investere i.

NKR oppfordrer derfor sine medlemskirker og deres menigheter å slutte opp om og arbeide med disse perspektive ved å ta i bruk hjelpemidler og verktøy for etiske innkjøp og miljøledelse.

KNIFs rolle

KNIF skal gjøre hverdagen enklere for organisasjonene i kristen-Norge, bl.a. når det gjelder å forhandle gode innkjøpsavtaler. Gjennom mer enn 30 år har eierorganisasjonene spart store beløp gjennom KNIF-avtalene.

I tillegg arbeider KNIF med å integrere hensyn til etikk og miljø i sine avtaler. En forutsetning for at dette skal fungere er at eierorganisasjonene er lojale ovenfor KNIF-avtalene og benytter disse i størst mulig grad. Jo flere som benytter avtalene og jo større samlet volum som handles, jo bedre vil de bli.

Det bør derfor være et overordnet mål for alle enheter å benytte KNIF-avtalene for innkjøp i størst mulig grad. Fordi vi eier KNIF sammen, bør vi bruke deres hjelp og kompetanse og gjennom deres fremforhandlede avtaler sikre både lønnsomhet samt høy etisk bevissthet på miljø og sosiale forhold. KNIF vil på sin side avgi rapport i henhold til standarden fra Initiativ for Etisk Handel (IEH), og kontinuerlig vurdere om leverandører og avtalehavere opprettholder sine etiske standarder og etterlever det de lover.

Arbeidsgruppen har bestått av

Per Ivar Våje, seniorrådgiver klima og Miljø, Kirkerådet Den norske kirke
Kåre Rønningen, kommunikasjonsjef, Knif Innkjøp
Hans-Jürgen Schorre, seniorrådgiver etikk, miljø og samfunn, Kirkerådet DnK
Heidi Einarsen Hagen, rådgiver marked og media, Knif Innkjøp
Marit Ecklo Brevik, daglig leder, Frikirken
Oberstlt. Bente Gundersen, forvaltningssjef, Frelsesarmeen
Erhard Hermansen, generalsekretær, Norges Kristne Råd

Konkrete tiltak for oppfølging

Vedlagt følger konkrete forslag til hvordan kirkesamfunn og menigheter kan følge opp punktet i NKRs handlingsplan som sier at vi vil «arbeide for flere grønne menigheter og menigheter som har retningslinjer for etisk handel.» Det første er et forslag til innkjøpepolicy, og det andre er en tiltaksliste for forankring og integrering av innkjøpspolicyen i menighetens arbeid med diakoni, etikk, miljø og bærekraft.

Vårt ønske og håp er at disse implementeres og følges opp.

INNKJØPSPOLICY FOR _____

(NAVN PÅ MENIGHET, KIRKESAMFUNN, ORGANISASJON)

En veileder for gode etiske valg og bærekraftig utvikling

Som kristne er vi kalt til å være gode forvaltere og etterfølgere av Jesus Kristus. Vårt diakonale oppdrag i verden gjelder både omsorg for enkeltmennesker, bygging av inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Både skaperverket og menneskeverdet er truet gjennom menneskelig adferd, grådighet og egoisme i våre vestlige forbrukersamfunn. Ansvarlig forvaltning av betrodde ressurser krever derfor ikke bare høy økonomisk kunnskap og bevissthet, men også kunnskap, bevissthet og vektlegging av økologiske sammenhenger og sosial rettferdighet. Ikke minst gjelder dette vårt forbruk og våre innkjøp.

I våre innkjøp ønsker vi å lege vekt på følgende aspekter

Bruk av KNIF-avtaler

Som medlem av KNIF, vil vi på alle aktuelle innkjøpsområder søke å forankre vår praktiske innkjøpspolitikk i avtaler som er framforhandlet av KNIF. Dersom det er behov for avtaler som ikke finnes i KNIF-systemet, vil vi aktivt jobbe med KNIFs sekretariat for å søke og finne løsninger.

Behovsvurdering

Ved planlagte innkjøp bør man stille seg spørsmålet om innkjøpet er nødvendig og dekker et reelt behov, eller om det muligens finnes bedre alternativer.

Etikk

Alle forhandlere som har inngått avtale med KNIF forplikter seg til å følge KNIFs etiske retningslinjer. Retningslinjene ivaretar blant annet korrupsjon, rettigheter for arbeidere, barnerettigheter og miljø.

Ved eventuelle brudd på de etiske retningslinjene forutsettes det at KNIF følger opp med de aktuelle avtalepartnere.

Miljø

Ved vurdering av innkjøp, må også miljøperspektivet være med. Ved å anvende sentrale avtaler inngått av KNIF skal vi, så langt som mulig, være garantert at det ikke kjøpes fra leverandører som bidrar negativt til miljøet. Dette innebærer at det skal være en miljøvennlig produksjon og at det skal finnes gode returmuligheter for

utrangerte produkter. Så langt det er mulig vil Svane- og Fair Trade-merkede produkter bli prioritert.

Svart arbeid og svart økonomi

Alle som foretar innkjøp, er ansvarlige for at innkjøpet ikke innebærer betaling for svart arbeid. Med svart arbeid menes arbeid som utføres uten at det betales skatt, arbeidsgiveravgift, trygdeavgift eller merverdiavgift og som derfor er ulovlig. For næringer som renhold og bygg/anlegg stilles det særlige krav til dokumentasjon. Vi foretar ikke utbetalinger til firmaer som er registrert i skatteparadiser iht. offisielle lister, da det kan innebære risiko for hvitvasking og skatteunndragelse.

Habilitet

Det er viktig at de som foretar innkjøp viser skjønn i habilitetsspørsmål (jf. Forvaltningsloven §§ 6 og 8 og Helsepersonelloven § 15), med særlig henblikk på de sakene der venner, familie eller ansatte kan få direkte personlige fordeler. I saker hvor dette forekommer, bør en objektiv vurdering gjøres av en overordnet. Stillingen og posisjonen skal ikke i noen sammenhenger brukes/misbrukes til å oppnå eller føre egen vinning, verken direkte eller indirekte.

Innhenting av tilbud

Ved større innkjøp hvor det ikke foreligger KNIF-avtale eller felles innkjøpsavtale, skal det som hovedregel vurderes gjennomføring av forhandlinger og innhenting av tilbud fra minst tre leverandører. Med større innkjøp forstås her alle kjøp av en vare eller tjeneste hvor innkjøpene vil være på kr. 100.000 eller mer (inkl. MVA) i løpet av et kalenderår.

Ved mindre innkjøp (<100.000 kr) skal det som hovedregel innhentes tilbud fra flere leverandører. Dette gjelder ikke for sporadiske småinnkjøp under 10.000 kr. Ved alle innhenting av tilbud beskrives vektleggingen av pris, kvalitet, miljø og etikk/bærekraft. Det anmodes om å sjekke om flere virksomheter kan ha behov for samme vare/tjeneste, for så å gå sammen om å innhente tilbud.

Signering av avtaler

Alle avtaler av en viss størrelse skal medsigneres av den person som er tildelt prokura (betyr å formelt kunne binde virksomheten til kjøpsavtalen).

Tiltaksliste for forankring og integrering av innkjøpspolicy i menighetens arbeid med diakoni, etikk, miljø og bærekraft

Områdene nedenfor synliggjør hvordan vår innkjøpspolicy er del av et helhetlig arbeid som ansvarlige forvaltere og etterfølgere av Jesus Kristus i ord og handling.

Både områdene og punktene er tatt fra eller inspirert av Den norske kirkes arbeid med grønne menigheter og miljøledelse (www.grønnekirke.no).

Forankring

Vi vil forankre vår innkjøpspolicy med vekt på gode etiske valg og bærekraftig utvikling i virksomhetens ledelse, planer og årsmeldinger.

Vi vil vurdere å bli «grønn menighet» eller arbeide med miljøfyrtårnsertifisering.

Vi vil engasjere oss i lokalt grønt samarbeid og/eller innsats mot menneskehandel.

Gudstjeneste

Vi vil inkludere forvalteransvar og bærekraft, miljø, forbruk og rettferdighetsperspektiver i forkynnelse, bønner, liturgi, sang- og salmevalg.

Vi vil feire Skaperverkets dag.

Vi vil feire gudstjeneste i friluft.

Vi vil samle inn penger til en miljøorganisasjon eller et grønt prosjekt lokalt eller globalt hos Kirkens Nødhjelp, en misjonsorganisasjon, eller eget arbeid.

Diakoni, undervisning og misjon

Vi vil integrere økologi-, miljø-, forbruks- og rettferdighetsperspektiver i undervisning og i barne- og ungdomsarbeidet.

Vi vil arrangere loppemarked, byttemarked eller gi rom for andre kreative tiltak.

Vi vil formidle stoff om miljø, biologisk mangfold, klima, forbruk og rettferdighet i våre informasjonskanaler.

Vi vil integrere miljø, klima og rettferdighetsperspektiver i vårt misjonsarbeid.

Vi vil samarbeide med kommunen og sivilsamfunnet for å bidra til et lokalsamfunn som tar klima, miljø og rettferdighetsperspektiver på alvor.

Innkjøp, forbruk og avfall

Vi vil benytte KNIF-avtalene for innkjøp så langt det er praktisk mulig.

Vi vil kjøpe så lite som mulig, vurdere bruktkjøp og reparasjon og være kritisk til bruk av engangsprodukter ved servering.

Vi vil bruke Fairtrade- og miljømerkede produkter.

Vi vil velge lokalprodusert og økologisk mat der det er mulig og forsøke å redusere kjøttforbruket.

Vi vil minske vårt papirforbruk.

Vi vil sortere avfall for resirkulering, kompostering og spesialavfall til godkjent mot-tak.

Energi og transport

Vi vil ha fokus på energibruk og enøk-tiltak i våre bygninger.

Vi vil bruke sparepærer og led-lys og slukke lys og annet el-utstyr som ikke er i bruk.

Vi vil senke temperaturen når det ikke er folk i bygningene.

Vi vil installere varmepumpe, varmevekslere, solcellepanel eller solfanger.

Vi vil bruke bioenergi og «grønn» strøm.

Vi vil oppfordre deltakere i våre sammenhenger til å gå, sykle, reise kollektivt eller samkjøre til og fra arrangementer.

Vi vil redusere bruken av bil og fly ved tjenestereiser.

Vi vil legge til rette for sykkelparkering og ladestasjoner for el-bil.

Kilder

Norges Kristne Råd: Innkjøpspolicy.

Frelsesarmeen: Innkjøpspolicy for Frelsesarmeen.

Den norske kirke: om vår grønne menighet og miljøledelse på www.grønnekirke.no.

KNIF: Arbeid med etikk og miljø (<https://knif.no/Infosider/Samfunn/Etikkogmiljø.aspx>)